

Վառք միայն տիրապատուէրն հրամանաց հաւատարիմ,
 Բան զոր զեղեմաղբերօք ընկալայք՝ յուշ ձեզ անմոռաց
 Եւթէ ինչ ի լոկոյ վերապատուեալ ըզմարդ իշխան
 Եւլընդ անձինն պահապետք՝ զկեանսդ նըմին դրնէք վահան,
 Ի ձերդ յաճախ կորուստենէ նըմին ըզուռն առձեռելով .
 Կորուստ վըսեմական, բանականին ի բնուստ արժան ,
 Ի զսէր մըտերմութեան ընդ մահ անշուշտ բերեալ կըշիւ .
 Եւ զայդ ի սիրտ սերմնն ձեզ արկ դիւրապատրաստ հըլութիւն .
 Ի՞նչ ըզյուշ , կամ ո՞ր դարձեալ զիմացութիւն ըսքանչելի
 Եւրով դուք քան զկենդանեաց գրէք սեռովք համագոյից
 Եւրչափ ընդ ձեզ և ընդ մարդ խտրոց անկեալ անջրպետիչ .
 Եւլ առ մերս առաւել հակելով ձեր կշռոց նըժար .
 Եւրպէս զի թէ ցուրտ աչօք և ցըրտագոյն ի սիրտ անբանք
 Եւ թէ յօգըն ձեռնտու՝ այլ մահազէնս շարժեն մարդկան ,
 Եւամ ի վեհ գործոցդ ի զնին անկարեկիր կան հայեցիւք ,
 Եւայց դուք , հրաշք անձառ , ընդ մարդ բերէք նախանձ հըզօր
 Ի վեհագոյնն իսկ նորուն՝ ակն ի սիրոյն տըւեալ հանդէս .
 Եւ ինչ ըզվատաց անկուշիւով մարդոց ըզհեշտ սէր անձնահաճ ,
 Եւրուն իսկ յըմբերանել և պատկառանքս ինքնադատ
 Եւյնց և եթ աշակերտէք որ սառնապատ նդ երես լերանց
 Եւսիրոյն ջերմնահալ գնացուցանեն սրտին շնչմունս ,
 Եւ յաջոյն աստուածասաստ մեղկելով շանթըս ցըտակէզ
 Եւաշտօնեայք արժանաւորք՝ մարմնաւորեն նորուն ըզտիպ .
 Եւ դուք սոցա սատարողք վըշտացն ի վտանգ հաւասարողդ ,
 Եւաք դարձեալ և պարծանացն իրաւապէս գոյք մասնակից .
 Եւ ուր նոցուն մարդասէր թռչին փառօք անուանց համբաւ
 Եւ ձերդ անմեկինք , իբր արձագանգք առ ի ձայնէ՝
 Եւատուեսցին շնորհապարտ ի սիրտ , ի շուրթն և ի քարտէզ .

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

ՃԱՏՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

Բ . Կենդանիները յօշուտ կերպը :

Եւ ի նոյն կերպով յօշուտ է գրեւ
 Թէ ամէն կենդանիները՝ թէ՛ բնական
 հիւանդութեամբ և թէ՛ բռնի մեռած
 ըլլան . և շատ քիչ են անոնք որոնց յօ-
 շումը կը տարբերի : Եւս և առաջ ըստ
 կարելոյն արմատէն պէտք է կտրել
 վրանին գտնուած ստենները կամ մազե-
 րը . և թէ որ ոտքերնին պայտ ունի՝
 հանելու է : Ետքը կ'առնես կըռնկի
 վրայ կը պառկեցնես՝ գետնի կամ սե-
 ղանատախտակի մը վրայ . և սուր դանա-
 կով մը կենդանւոյն վարի ծամելիքին
 մէջտեղէն ուղիղ գծով փորին երեսին

կը ճեղքես մինչև պոչը՝ բոլոր կաշին
 թանձրութիւն քիչ մ'ալ աւելի թափանցե-
 լով ինչուան միսը . նոյնպէս չորս պուտե-
 ռուն մորթը կը ճեղքես դէպ ի երկայնքը
 ինչուան ոտուրներուն ծայրը . այնպէս որ
 առջի ճեղքին հետ ուղիղ անկիւն կը
 ձևացնեն . իսկ ոտուրներուն ծայրերը
 շրջապատելով՝ նոյն ճեղքը կը լնցնես :
 Եւ ատենը փորին վրայի ճղքուած-
 քէն սկսելով կաշին եզերքէն բռնած՝
 սկզբէ՛ դանակով մինն վրայէն հետզհե-
 տէ փորը , լանջքը , պարանոցը , սրուն-
 քները : Եւ որ կենդանին նիհար ըլ-
 լայ , և կամ դուն վարժ ըլլաս՝ պէտք է
 նայիլ որ դանակին բերանը աւելի դէպ
 ի մին քան թէ մորթին ուղղես՝ կա-
 շին վրայ մսի կտորուանք ձգելով , որ-
 պէսզի ըլլայ թէ յանկարծ գտնուելովդ՝

կաշին ճղբրտելով անպիտանացնես :

Բոլոր այս վերի յիշած մասունքները լաւ մը քերթելէք ետեւ՝ կենդանին փորու վրայ դարձուր որ գործողութիւնդ կարենաս լմնցնել : Եւսպէս դարձուցած՝ նախ պոչը բոլորովին սկրդելով, ներքին ոսկրուտ ու մանուտ մասը արմատէն հեռու կը կտրես ,ետքէն գործողութիւնդ առաջ տանելով բոլոր կրողնալ կը սկրդես , երբ գլուխն որ հասնիս՝ ականջները իրենց արմատէն կտրէ հանէ , ու գլխոյն յետին մասն ալ մերկացնելովդ՝ գործքդ կը լմննայ :

(Ժ) Ե որ տեղիդ մօտ խաղախորդ կամ կաշեգործներ որ գտնուին՝ որպէս զի մէկէն նոր քերթած կաշին ծախես , կրնաս բոլոր պոչը ամբողջ կաշին վրայ թողուլ , նոյնպէս ալ ականջներն ու չթունքները վրան թողուլ՝ որ չըլլայ թէ մորթելէրձեւելու ժամանակդ՝ յանկարծ փնաս մը հասցնես : Բորթելէրձեւելու արուեստաւորները այս բանս կամաւ կ'ընեն , որպէս զի աւելի ծանր կշռէ կաշին , որովհետեւ կշիւքով կը ծախուի :

Բայց կերպովնիս կենդանին մերկացնելէդ ետեւ՝ հանէ բոլոր ընդերքը , կուրծքի աղիքներն , ու մօտիկ տեղ մը դիր . ու չորս ոտուրներուն երկայն ջիւղերը վրաներնէն հանէ ու ետքը ոսկրները յօդուածներէն բաժնէ : Երջէն վերի սրունքներուն յօդուածներն ալ կտրելու ատենդ , նայէ որ ջղերը ձեռքէդ եկածին չափ խոր արմատներնէն փրցնես , որ ըստ կարի երկայն մնան . աս ալ ընելէդ ետեւ՝ սկսէ վրայի միսերը կտրտել հանել , զատելով այն կըտորները որ կրնան սնունդ ըլլալ : Երդերուն մէջէն , պոչին ողնաշարէն , ու գլխուն վրայէն հանուած միսերը պզտի կտորուանք կամ քերթածոյ բաներ կ'ըլլան : Իսկ ոսկրները բոլորովին մաւկան մասունքներէ մաքրելու համար ուրիշ յօդուածի մէջ պիտի խօսինք :

Նախքան հանելու հետեւ . Կենդանիդ յօշելու ատենդ՝ պէտք է մին վրայի ճարպերը զատել , որ աւելի կ'ըլլան սրտին ու ընդերայքովերը , որովայնամաշկին ու ստորին որովայնին ներքին կող-

մերուն մօտերը , միջնագերայ , լանջաթաղանթին թանձրութեանը մէջ , ու թանձր մներուն մէջ . աս յետինին մէջէն շատ դժուարին է ճարպահանուիր , ու ճարտար ձեռաց կարօտ որ ճարպկութեամբ մը կարենայ ճարպերը մներէն զատել : Եւնք ուզեր հոս խօսքերնիս երկնցնել՝ ճարպի վրայ արդէն Բազմավիպիս Բ. Հատ . 264 էջին ու Գ. Հատ . 71 էջին մէջ խօսուած ըլլալով , և ոչ իսկ գործածուեցը վրայ , որ առանձին խօսելու նիւթեր են :

Չղերուն հանելու հետեւ . Գղերը մարմնոյն այն մասունքն են որ միսերը ոսկրներուն հետ և ոսկրները իրարու հետ կը կապեն : Գղերը աւելի դիւրաւ կը հանուին անդամոց ծայրերէն ուր որ են իրենց ծայրերն ալ : Օտոնք հանելու համար պէտք է միուէ կի՛ կապանաց կէտին վրայէն կրտրել , այնպէս որ դանակիդ բերանը ջղերուն ծայրերը , ոսկրոց ծայրերէն բաժնէ , մէկտեղ առնելով այն մորթի պզտի կտորներն ալ որ ոտքին կպած կը մնան :

Բնդհանրապէս ջղերը կը գործածուին երբոր երկար ըլլան՝ թրջելով չուանի տեղ պլլելով փայտի ծայրերը իրարու կապելու , որ խիստ ամուր կը բռնեն : Իսկ երբ չոր ըլլան ու որ և իցէ երկայնութեամբ՝ սոսնձավաճառներու կը ծախուի . և կամտաք ջրի մէջ եփելով՝ որուն սառնանման եփած ջուրը կրնաս գետնախնձորի հետ խառնել , կամ թէփի հետ որ և իցէ խոզերու տալու կերակուրներու հետ , որ խիստ սննդաբար ու զիրացուցիչ կերակուր կ'ըլլայ կենդանեաց , մանաւանդ խոզերուն :

Իշխները և սիւններն ոսկրէն զաւելի հետեւ : Հատ տեսակ կերպերով կրնաս ոտքի ոսկրներէն այն եղջերային նիւթը զատել բայց ամենէն պարզ կերպը ատ է . ան այս մասունքը ու ջրի մէջ դիր . և թող մինչև որ ներքին ոսկրին ու ընդդացը մէջը եղած կակուղ ու մանուտ գոյացուցիւնը լաւ մը լծիկի ու գրեթէ լուծուի . այն ատեն դանակով մը ոսկրին ու ըզունդին իրարու կպած տեղէն դիւրաւ կրնաս բաժնել :